

Een vreemd soort mol uit Noord-Amerika. De kop van het dier is bezet met tentakels, die het behulpzaam zijn in het vinden van wormen en insecten op zijn ondergrondse tochten.

KUNSTMATIGE VOEDSELPREPARATEN EN VERSTERKENDE MIDDELEN

Vele mensen, die zich niet geheel fit gevoelen, wenschen het een of ander versterkend middel te nemen om weer op kracht te komen en vragen den dokter om raad, welk van de vele aangeprezen middelen zij moeten nemen. De een beveelt Sanatogen en Somatose, de ander Neurogen en kunstmatige vitamine-preparaten, een derde bouillon en wijn aan.

Wat is hieromtrent in het algemeen belang te zeggen? In gevallen, waar door gebrek aan eetlust, tegenzin tegen spijzen of zwakte der spijsverteringsorganen de voedingstoestand veel te wenschen overlaat, kan het van nut zijn, tijdelijk tot het een of andere preparaat de toevlucht te nemen. Over 't algemeen zijn wij het echter eens met Dr Liek, die hieromtrent zegt: „Ik houd deze geheele kunstmatige voedselmiddelfabricatie, inclusief de specifieke zenuwvoedselmiddelen, voor een medisch niet te rechtvaardigen dwaling. Wat op veld en akker groeit, wat de natuur ons biedt, komt mij duizendmaal beter voor, dan alles wat de chemische retorten en ketels tezamen brouwen. Ik ben ouderwetsch genoeg om een glas melk of room, een versch ei, groenten en rijpe vruchten voor doelmatiger en voedzamer te houden dan alle kunstmatige wondermiddelen met en zonder vitaminen, die ons dag in dag uit met zooveel reclame worden aangeboden. Afgezien van den hoogen prijs, die voor deze preparaten wordt verlangd." **Eenvoudige versterkende middelen**, die onder ieders bereik vallen, zijn o.a. een rauw geklutst ei met 2 lepeltjes citroensap en suiker, een glas honingwater met eenige citroenschijfjes er in, een bordje Nestlé's kindermeelpap, een stukje beafstuk met sla van geraspte rauwe peentjes, een vruchtensla van sinaasappelen en appelschijfjes, aangemaakt met alcoholvrijen wijn en suiker.

Dr J. V.

GEDACHTEN OVER BOEKEN

Een levensbeschouwing van Engel de Merel of Merula, van 1530-1554 pastoor van Heenvliet bij Brielle. Het boek *) verplaatst ons in de dagen der Hervorming. 't Verval der Kerk en de zegen der Reformatie worden in bijzonderheden geschetst. Merula wordt ten voeten uit geteekend: zijn karakter, zijn trouw als herder, zijn godsvrucht en geloofsmoed. De vervoeringen, waaraan hij bootstond van de zijde der Inquisitie, doen het vertoeilijk, goddeloos karakter van dit instituut goed uitkomen.

Ruim een halve eeuw geleden werden we overstromd met lectuur van dien aard. Doch niet altijd gaf men de geschiedenis zuiver weer, en niet zelden liet men de phantasie vrij spel. 't Was misschien niet de bedoeling, haat en antipapisme aan te kweken, maar vaak was dit het gevolg. En wie weet, wat meer.

In dezen tijd wordt menige bladzijde onzer historie niet gelezen en ook den geloofsheden der Kerk acht men zijn aandacht niet meer waardig. Daarom beveien we dit boek, „naar bronnen" bewerkt, gaarne aan, niet om zijn literaire waarde, maar om den inhoud: het pal staan voor de Waarheid tot in den dood, zooals Merula's levensbeeld dit laat zien.

Niet in alles gaan we met den schrijver, C. A. Lingbeek, mee. Te weinig zijn de dingen beschouwd in de lijst van hun tijd. Vandaar de apodictische verkiaring, dat Protestanten nooit hebben willen heerschen over het geweten van anderen. Art. 36 der Ger. Geloofsbelijdenis verspreidt een ander licht. En zij, die de wijziging van dit artikel door sommige kerken als een neo-Calvinistisch streven signaleeren, nemen den gewraakten conscientiewang in bescherming. Ook was het optreden der Spaansche Inquisitie hier niet het werk van Paus en Kerk, doch van Karel V en Philips II, van den Staat. Dit gevaar dreigt ook nu. Elders woedt de almachtige Staat tegen alle Christenen, tegen alle kerken: Protestanten en Roomschen deelen het martelaarschap. Daarop te wijzen is ook urgent. Opat de oogen open gaan. Maar — men leze dit boek. H. de B.

*) Uitgave: H. Veenman & Zonen, Wageningen.

DIE RAMSAU

Een klein stukje Stiermarken, moeilijk te vinden.

Beter gezegd: éénmaal moeilijk te vinden. Helaas nu niet meer!

Daarom durf ik er ook over te schrijven. Wie 'n mooi plekje gevonden heeft, moet niet zoo dom zijn het te vertellen. Had Columbus zijn mond maar gehouden, 't was in elk geval voor de Indianen beter geweest.

Met onze ontdekkingen en publicaties bereiken wij niet veel goeds.

De streek wordt er door bedorven en de Indianen (laat ik maar zeggen) worden er niet minder door bedorven als ze ontdekken, dat elke vreemdeling een winstobject is en dat vriendelijkheid en gastvrijheid geld waard zijn.

Terzake „die Ramsau" is een hoogvlakte in Stiermarken, in het zgn. Dachsteingebied, de hoogste berg in Stiermarken, die bij Hallstadt loodrecht-bijna in het meer afdaald.

Voor veertien jaren ongeveer ben ik er voor 't eerst geweest. Ik was er niet alleen en zou dus moeten schrijven over „wij," maar dat klinkt zoo statig, als 'n pluralis maiestatis (majesteitsmeervoud).

Een Weensche kennis had het plekje genoemd en voor introductie gezorgd op een boerderij.

De boerderij ziet u op het plaatje, Maharther-Brandstätter, de eerste naam is van de hoeve, de tweede van den eigenaar.

Wat een ontdekkingen heb ik daar gedaan!

Allereerst: hier is een stukje echt protestantisme, midden in het Roomsche Oostenrijk.

Hoe komt het daar? De menschen, die er wonen, van den grooten weg af haast onvindbaar, stammen af van vluchtelingen uit Salzburg, uit de dagen der contra-reformatie.

Wie wil weten hoe ze geleden hebben en wat het hun heeft gekost alles te verlaten ter wille van hun geloof en hun Bijbel, die leze het aangrijpende drama van Schönherr „Glaube und Heimath." (Geloof en Vaderland.)

Maar daardoor zijn het menschen met een geschiedenis

geworden. Hun geloof, hun protestantsche vrijheid is hun dierbaar. Ze staan in het defensief; geen Roomsche boer krijgt in „die Ramsau“ kans een stukje grond te koop. Hier heeft het isolement beschermend gewerkt.

Ook op een ander terrein; en nu volgt de tweede ontdekking: wat een eenvoud!

Van buiten gezien valt het niet zoo op. Wat passen die boerderijen, breed en laag, 't ruige, rieten dak ver neerhangend over de donkerbruine, grootendeels houten wanden, in deze omgeving van bergen-rondom, zooals een Friesche boerderij past in een omgeving van eidelooze weiden met verren horizont!

Maar zoodra men de deur openstoot en de schemerdonkere gang binnen komt, ... ruikt u wel. Dat is: hout, hooi en koeien. Niet onaangenaam, men moet er van houden.

Aan 't eind van de gang de keuken met het reusachtige fornuis, de ruwe keukenmeubelen; als ge hier van luxe en smaak wilt spreken, dan is het een kinderlijke luxe.

Die keuken, ik heb er elken morgen in de vroege thee gezet, in de nabijheid van Frau Brandstätter. Allerlei phasen waren er in onze kennismaking. Verbazing, gering-schatting misschien, was het wel een echte Pfarrer, zoo voor 't fornuis met den theepot? Langzame toenadering, als we elkaar 'n beetje gingen begrijpen, zij mijn Hoog-Duitsch en ik haar Steierische dialect, dat o.a. van de u 'n i maakt. Eindigend in de gulle verklaring bij het afscheid: „Schaode dasz Sie gehen, Sie sind uns so lieb geworden.“ (Jammer dat u weggaat, wij hebben u lief gekregen.)

Deze verklaring, die ten volle beantwoord werd, kwam niet onverwacht.

U moet hier niet denken aan een mensch, die zoo van zijn onweerstaanbaarheid overtuigd is, veeleer hadden de voor-teekenen op een dergelijke ontkenning gewezen. Eenige dagen van te voren was de opname in 't gezin veel wel-sprekender verkondigd, niet door woorden, maar door een daad.

De boerin had een deur geopend, ergens in huis, die tot nu toe altijd zorgvuldig in 't slot gezeten had.

Iemand had spottend de veronderstelling gemaakt, dat daarachter stellig de Blauwbaardskamer te vinden was; hier kwam de oplossing.

Een zware sleutel knarste in een groot slot, een dikke, eiken deur draaide langzaam open: geen Blauwbaardskamer, maar, ja, wat maar?

Allerlei passende namen komen mij voor den geest: pronk-kamer, familiemuseum, kamer der herinneringen, heiligdom.

Daar waren allereerst twee groote portretten met verwelkte kransen en daar boven de woorden: „Zalig zijn de dooden, die in den Heere sterven.“

Twee jonge kerels, de een in de uniform van de Kaiser-Jäger, in den grooten oorlog gevallen, de andere bij een jacht in de bergen verongelukt. Uw zonen? Een korte knik, een korte zucht als antwoord, met 'n enkel „jao, jao.“ Veel spreken deed ze niet. Toen mijn hand naar de Bijbel-woorden wees, kwam nog eenmaal „jao jao.“ De rest vertelden de stille oogen en de lijnen van het gezicht. Was dat „ja“ het groote „ja“ dat zij tegen God had leeren zeggen?

Deze afdeeling van de kamer was de afdeeling herinnering, misschien heiligdom. Daarnaast verschillende kasten, van de dochteren des huizes, nu, in den zomer, op de Alp met de koeien. In elke kast lag de uitzet klaar, zelf gegeven spullen, grof en solide.

Ook moeders eigen kast. Op 't oude gezicht kwam een kleine tinkeling, 't begin van een lach: „hier m'n bruidsjapon.“

„Draagt u die nog wel eens?“ vroeg ik. De oogen keken bijna verschrikt, domme mannenvraag! Na, na (neen, neen.) Toen werd het gezicht stil, eerbiedig als van een mensch die iets vertrouwelijks gaat zeggen. „Nog eenmaal zal ik die dragen, als ik begraven word.“ „Begraven in uw trouwjapon?“ „Natuurlijk, dat is lands-gebruik.“

Er kwam een gevoel van eerbied in mijn hart.

Ik dacht eerst aan de prachtige symboliek, daarvoor ben ik misschien dominee: begraven in de trouwjapon, wat een

echt Christelijke gedachte; de begrafenis is de bruiloft! En toen: wat een volk, dat zijn vrouwen en moeders „natuurlijk“ in „de“ trouwjapon begraaft; let op het woordje „de.“

„Hoeveel moderne dames, die om dezen naieven boeren-pronk geringschattend zouden glimlachen en die in hun zelf-zuchtige genot-leven trouwen en scheiden en weer trouwen en weer scheiden, zouden op deze manier met een heele garde-robe de kist ingaan. Wat een ras, met eikenhout in hun huizen en eikenhout in hun stoere, verweerde koppen en eikenhout in hun liefde.

Sentimenteel is het niet, naast moeders kast stond een groote kist, gevuld met feestgerei, versiersel voor de koeien als ze in 't najaar, in feestelijken optocht, van de bergen naar den stal worden gebracht; bont gekleurd wanneer alles voorspoedig is gegaan, samen uit, samen thuis; zwart als er, gedurende den zomer een lid van de familie gestorven is. Maar als er een koe gestorven is, dan gebeurt er heelemaal niets. 's Lands wijs, 's lands eer.

Ondertusschen is mijn praatje wel wat erg groot geworden bij het plaatje.

Het zijn allen indrukken, herinneringen van veertien jaren geleden.

Nu, in den afgelopen zomer, kwam ik zoo dicht langs „die Ramsau“ dat ik aan de verleiding geen weerstand kon bieden om even een uitstapje naar boven te maken. Had ik het misschien maar moeten laten, werd het een teleurstelling?

Neen en ja. Ik heb de hoeve teruggevonden en nog een nacht onder het ruige dak geslapen. Ik heb nog éénmaal de trouwjapon van Frau Brandstätter bewonderd en met een beetje zorg geconstateerd dat zij misschien spoedig dienst zou moeten doen, als de eigenaresse gelegd zal worden naast den ouden boer-Presbyter (ouderling) die nog niet lang geleden bij zijn kerk is begraven.

Maar verder, ... die Ramsau is ondertusschen ontdekt. Hotels zijn gebouwd, pensions. De boeren hebben ontdekt dat je koeien kunt melken en houden en van de opbrengst leven, maar als die opbrengst schraal is, dat je ook, zoo ongeveer net als de koeien, menschen kunt houden en ... ik durf de vergelijking niet verder door te trekken, dat wordt te onaesthetisch.

Jammer, jammer! Weenen heeft die Ramsau ontdekt, zooals wij in Holland b.v. Zoutelande ontdekt hebben, of het strand van Texel.

En 't gaat daar als overal; de oude menschen bezien de vreemdelingen met achterdocht en de jonge generatie beziet hen met begeerige oogen en is in staat haar mooi, kostbaar, geestelijk erfgoed in te ruilen tegen de vele geestelijke prullen van een beschaving en een levenshouding zonder eikenhout.

Als de trouwjapon nu maar niet uit de kasten der Stiermarksche vrouwen verdwijnt!

A. K. Straatsma

